7/2840 378

T.C
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.005/1920 **ANKARA**
KONU : Soru Önergesine cevap **29./11/2000**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 10.11.2000 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/2840-7219/18288 Sayılı yazı ve eki önerge.

İçel Milletvekili Sn. Akif SERİN tarafından yazılı olarak cevaplandırılmak üzere, Sayın Başkanlığınız kanalıyla tarafıma yöneltilen, 22 Ekim 2000 tarihinde yapılan Genel Nüfus Sayımına ilişkin Önergedeki sorulara verilen cevaplar ilgilisine iletilmek üzere ekte sunulmuştur.

Saygılarımla arz ederim.

Prof.Dr.Tunca TOSKAY
Devlet Bakanı

Eki: 1-Önerge örneği
2- Cevap yazısı (2 nüsha)

DAĞITIM

Gereği
TBMM Başkanlığına

Bilgi
Başbakanlığa

7/2840 -6-
379

İçel Milletvekili Sn. Akif SERİN Tarafından Verilen Soru Önergesine İlişkin Cevaplar

1. 2000 Genel Nüfus Sayımı Soru Formları; optik format düzenine göre hazırlanmıştır. Formlar Nüfus Sayımının hazırlık dönemi çalışmalarında iki defa Pre-test, bir defa da Pilot Sayım uygulamasında her eğitim düzeyindeki Sayım Memurları istihdam edilerek alanda bütün yönleriyle test edilmiştir. Bu testler sonucunda soru formunun doldurulması optik sistem içinde yeterince kolaylaştırılmıştır.

   2000 Genel Nüfus Sayımında ülke genelinde bir milyona yakın Sayım ve Kontrol Memuru görev almıştır. Nüfus sayımının 22 Ekim 2000 tarihinde en geç sabah 8'de olmak üzere Ülkemizdeki her yerleşim yerinde (il ve ilçe merkezleri ile köyler) aynı anda başlatıldığı dikkate alınırsa, özellikle büyük kentlerde ve uzak köylerde Sayım ve Kontrol Memurlarının Sayım sabahı defterlerini alıp sayıma başlamaları mümkün değildir. Bu nedenle sayım defterleri daha önceden dağıtılmıştır. Bununla birlikte ilçe bazında danışmanlık görevi yapan Devlet İstatistik Enstitüsü'nün danışmanları, hayali yazım yapılacağı tahmin edilen bazı küçük yerleşim birimlerinde defterlerin sayım sabahı dağıtılmasını sağlamaya çalışmışlardır. Bu tedbirlerin alındığı yerlerde bile hayali yazım önlenememiştir. Bir daha böyle bir durumun oluşmaması sadece Devlet İstatistik Enstitüsü'nün alacağı önlemlere bağlı bulunmamaktadır. Bunu önlemenin yolu Yerel Yönetimler Yasasında yapılacak değişikliklerle ;

   - Belediye Teşkilatı olan bütün şehir ve beldelerde İller Bankasından alacakları payın dağıtımında tek kriter olan nüfusun yanında başka göstergelerinde esas alınması,

   - Belediye Teşkilatı kurulabilmesi için sadece 2000 nüfus ölçeğinin yeni ve çağdaş değerlere göre düzenlenmesi,

   - Belediye Başkanlarının maaşlarının Belediye Nüfusuna göre belirlenmesinin değiştirilmesi,

   - İl, ilçe, belde Belediye Meclis Üye sayılarının yalnızca nüfusa bağlı olarak belirlenmesinin değerlendirilmesi,

   ve daha buna benzer birçok değişikliklerle yasal düzenleme yoluyla sağlanabilir.

2. **Genel Nüfus Sayımlarının uygulaması, sayımla ilgili yasa ve yönetmeliklere göre; İl'lerde Vali veya Vali Yardımcısının Başkanlığında İl Nüfus Müdürü ile Belediye Başkanı, İlçelerde Kaymakamın Başkanlığında İlçe Nüfus Müdürü ve Belediye Başkanından oluşan Komiteler tarafından yürütülerek gerçekleştirilmektedir.** İl ve ilçelerde görevlendirilen Devlet İstatistik Enstitüsü Personeli sadece danışman konumunda olup, sayımın il ve ilçelerdeki uygulanmasına yönelik hiçbir yasal yetkisi bulunmamaktadır. Bu durumda Vali ve Kaymakamların karşısında ÖSYM sınav mantığı ile gönderilebilecek yasal hiçbir yetkisi bulunmayan Üniversite görevlilerinin herhangi bir etkinliği veya yaptırımı söz konusu olamayacaktır.

3. Devlet İstatistik Enstitüsü sayımın sistematiği alan organizasyonu ve soru kağıdının oluşturulması ve sayımla ilgili bütün konularda üniversitelerin ve diğer kamu kuruluşlarının görüş ve önerilerini hem yazılı olarak almış hem de toplantılar düzenleyerek geniş bir tartışma ortamı yaratmıştır. 2000 Genel Nüfus Sayımının sistemi, alan organizasyonundaki temel ilkeler ve soru kağıdı bu toplantılar sonucu kararlaştırılmıştır. Bu nedenle sayımın sistemi açısından bilim adamlarının görüşünün alınmaması gibi bir durum söz konusu değildir. Ayrıca, Ülkemizde nüfus alanında eğitim veren tek kuruluş olan Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ndeki bilim adamları ile sayımın her etabı çok yakın bir işbirliği içinde yürütülmüştür.

4. Bilindiği gibi Ülkemizde son Genel Nüfus Sayımı 1990 yılında uygulanmıştır. 1997 yılında ise seçmen listelerinin güncelleştirilmesi ile birlikte Nüfus Tespiti yapılmıştır. 1997 Nüfus Tespitine çok kısa zamanda hazırlanıldığından sayım öncesi çalışmalar gerektiği gibi yapılamamış, dolayısıyla başta büyük kentler olmak üzere bazı yerleşim yerlerinde nüfus tesbiti sağlıklı olamamıştır. Bu nedenle nüfus alanındaki uzmanlar 1997 Genel Nüfus Tespiti sonuçlarını ihtiyatla kullanmaktadırlar. Ülkemizin 2000 yılı nüfus tahmini, demografik modeller ile 1990 yılındaki Genel Nüfus Sayımı baz alındığında yaklaşık 68 milyon çıkmaktadır. Bu bilgi 1997 Genel Nüfus Tespiti sonuçları alınana kadar başta Devlet Planlama Teşkilatı olmak üzere tüm kuruluşlar tarafından kullanılmıştır. 1997 Genel Nüfus Tespiti sonuçları baz alındığında ise, Ülkemizin 2000 yılı nüfus tahmini 65.3 milyon olarak belirlenmiştir. Bu tahminler, Ülkemizin resmi nüfus projeksiyonları olarak Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri uzmanları tarafından ortak bir çalışma ile yapılmaktadır. 2000 Genel Nüfus Sayımı kesin sonuçları alındığında bütün bu çalışmalar yeniden gözden geçirilip nüfus tahminleri revize edilecektir.

2000 Genel Nüfus Sayımında bazı yerleşim birimlerinde Belediyelerin daha fazla gelir elde etmek amacıyla hayali veya mükerrer nüfus yazdıkları bir gerçektir. Bu durum hem DİE danışmanlarının alan çalışmaları hem de ihbarlarla ispatlanmıştır. Hayali veya mükerrer nüfus yazan yerler ve yazım yöntemi bilinmektedir. Bu yerlerde alanda yapılacak kalite kontrol çalışmaları ile gerçek nüfus tespit edilecektir. Bu tür çalışmalar daha önceki nüfus sayımlarında da yapılmış ve hayali yazımlar iptal edilmiştir. Devlet İstatistik Enstitüsü bu konuda da gerekli bilgi birikimine ve deneyime sahiptir.

5. Günümüze kadar yapılan tüm sayımlarda, nüfus sayımı tek bir günde uygulanmış ve sayım günü milli sınırlarımız içinde bulunan yerli ve yabancı nüfusun tamamı sayılarak "De facto" sayım sistemi uygulanmıştır. Sayımın tek bir günde yapılması teorik olarak sayımın referans tarihine ilişkin tüm bilgilerin daha sağlıklı olarak derlenmesini sağlamakta ve sayıma katılma oranını yükseltmektedir. Ülkemizde haritalara dayalı güncel bir adres çerçevesinin bulunmaması ve nüfusun fert bazında ikametgah esasına dayalı kayıt sisteminin oluşturulamaması bu sistemin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. "De facto" sayım sistemi ile sayım yapan Avrupa ülkeleri arasında İngiltere ve Yunanistan da yer almaktadır.

6. Genel Nüfus Sayımlarında derlenen verilerin karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. Aksi halde nüfus yapımızdaki değişim yorumlanamaz. 2000 Genel Nüfus Sayımı hazırlık çalışmalarında "De facto"dan "De jure" sisteme geçiş Devlet İstatistik Enstitüsü'nün üniversiteler ve kamu kuruluşları ile tartıştığı en önemli konulardan biridir. Bu tartışmalar sonucunda ülkemizde merkezi nüfus kayıt sistemi geliştirilmeden 2000 Genel Nüfus Sayımında büyük bir sistem değişikliği yapılmaması görüşü kabul edilmiştir.

   2000 Genel nüfus Sayımı geçici sonuçlarına göre hesaplanan nüfus artışının tahminlerin üzerinde olmasının nedeni hayali veya mükerrer nüfus yazılması ve Nüfus Cüzdanı olmayan kişilerin bu sayımda kapsanmasıdır. Bu konudaki çalışmalar tamamlandığında yani Ülkemizin gerçek nüfusu ve artış hızı bulunduğunda, önceki sayımlar ile karşılaştırılabilir bilgi sunulacak ve sayım defterlerindeki tutarsızlıklar giderilecektir. Bu sonuçlar nüfus bilimindeki uzmanlar, akademik kuruluşlar, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü ve Devlet Planlama Teşkilatı tarafından birlikte yürütülecek çalışmalar sonunda belirlenerek Ülkemizin nüfus artış hızı sağlıklı olarak tespit edilecektir.

7. DİE nüfus sayımının hazırlık çalışmaları, sayımın organizasyonu ve eğitimi ile sayım sonucunda elde edilen bilgilerin değerlendirilmesinden ve yayınlanmasından sorumludur. Nüfus sayımının alan uygulaması ise il ve ilçelerde Vali ve Kaymakamlar başkanlığında kurulan Sayım Komiteleri tarafından yürütülmektedir. İl ve İlçe Sayım Komite üyeleri arasında İl ve İlçe Belediye Başkanları da bulunmaktadır. Sayımın bitiminden sonra Devlet İstatistik Enstitüsü'ne İl ve İlçelerden telgrafla gönderilen nüfus bildirimleri, hiçbir resmi işlemde kriter olarak kullanılmamaktadır. Enstitümüz hayali nüfus yazımı yapan yerleşim birimlerinde gerekli inceleme ve değerlendirmeleri yaparak nüfusu gerçek olarak ortaya çıkaracağından hiçbir belediyeye fazla sayımdan dolayı Bütçeden bu tür bir ödemenin yapılması söz konusu olmayacaktır.

8. Daha önce de açıklandığı gibi hayali ve mükerrer nüfus yazımı yapılan yerleşim birimlerinde incelemelerden sonra gerekli nüfus düzeltmeleri yapılıp; söz konusu düzeltmeler Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri'nin yetkilileri, bu alanda uzmanlar, diğer akademik otoriteler ve Devlet Planlama Teşkilatı teknokratları ile değerlendirilip tartışılacak bütün bu çalışmalar tamamlandıktan sonra yerleşim yerlerinin kesin sonuçları açıklanacaktır. Söz konusu çalışmalar tamamlanmadan nüfus yapımızdaki değişimle ilgili değerlendirme yapılmayacak veya bir işlem yürütülmeyecektir.

9. DİE en küçük idari birim olan köy bazında sayım sonuçlarını kendi nüfus projeksiyonları ile Form Nüfus I (Binalar cetveli), Binalar Sayımı dökümanları ve ilgilerine göre analiz çalışmalarına başlamıştır. Analiz sonuçları ve DİE'ye gelen ihbarlara göre nüfus artış hızı beklenenin üzerinde yüksek olan yerleşim birimlerinde kalite kontrol çalışmasını başlatmıştır. Bu gibi yerleşim birimlerine tek tek gidilecek, alan çalışması yapılarak yazılan fazla nüfuslar alanda tespit edilerek ve Ülkemizin gerçek nüfusuna sağlıklı bir sistemle ulaşılacaktır.

10. Nüfus sayımları ile derlenen bilgilerin önceki sayımlar ile karşılaştırılabilir olması gerekmektedir. Nüfus sayımları tüm dünya ülkelerinde çoğunlukla on yılda bir yapılmaktadır. 2000 Genel Nüfus Sayımının tekrarlanması söz konusu değildir. 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarının analiz çalışması başlatılmış olup, 9'uncu maddede ki cevapta da açıklandığı şekilde hayali ve mükerrer yazımlar düzeltilecektir.

11. Avrupa Birliği ile uyum çalışmaları kapsamında 14.04.1989 tarih ve 367 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile diğer kurumlarla birlikte Devlet İstatistik Enstitüsünde de

7/2840 -10-
383

Avrupa Topluluğuyla ilgili Enstitü'nün görev ve faaliyet alanına giren konularda koordinasyonu sağlamak üzere Avrupa Topluluğu Koordinasyon Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Bu Daire Başkanlığında bir Daire Başkanı ve yeteri kadar Avrupa Topluluğu Uzman ve Uzman Yardımcısı ile DİE Uzmanı ve Uzman Yardımcısı görev yapmaktadır. Avrupa Topluluğuyla ilgili uyum ve uygulama çalışmalarında Enstitünün görev ve faaliyet alanına giren konularda bu güne kadar Enstitünün üzerine düşen görevlerde herhangi bir aksama olmamış, Ülkemiz uluslararası platformlarda başarıyla temsil edilmiştir.

Enstitü Başkanı Şefik YILDIZELİ, Enstitünün görev alanına giren konularda yeterli deneyime, bilgi birikimine ve Enstitüdeki görevinin gerektirdiği yabancı dil bilgisine sahip başarılı bir bürokrattır.

Enstitü Başkanlığı görevine ve kadrosuna atanmak için "İstatistikçi" olma şartı bulunmamakta, 657 sayılı DMK nun 68, 76 ve 2451 sayılı Kanun Hükümleri çerçevesinde yüksekokul mezunu, 10 yıllık kamu hizmeti olan Devlet Memurunun bu kadro ve göreve atanması mümkün bulunmaktadır.